PHILIP ROTH

Lecția de anatomie

Traducere din limba engleză
și note de Iulia Gorzo

POLIROM
2026

Cuprins

1. Gulerul 7
2. S-a dus 44
3. Captivitate 116
4. Fierbințeală 183
5. *Corpus* 244

1

Gulerul

Orice om o vrea pe mama când e bolnav; dacă ea nu e prin preajmă, trebuie să se descurce cu alte femei. Zuckerman se descurca cu alte patru femei. Niciodată nu mai avusese atâtea femei deodată, nici atâția doctori, nici nu mai băuse atâta vodcă, nu mai muncise atât de puțin și nu cunoscuse asemenea culmi ale disperării. Asta deși nu părea să aibă o boală demnă de luat în serios. În afară de durere – la gât, în brațe și umeri –, din cauza căreia îi venea greu să meargă mai mult de câteva străzi, ba chiar și să stea prea mult în picioare pe loc. Doar pentru că avea gât, brațe și umeri, se simțea de parc-ar fi purtat pe cineva în spate. După zece minute de târguieli trebuia să dea fuga acasă și să se întindă. Și nici nu putea să care la un drum mai mult de o plasă ușoară, și pe aia la piept, de parc-ar fi avut optzeci de ani. Dac-o ținea pe lângă corp, nu făcea decât să-și agraveze durerea. Îl durea când se apleca să-și facă patul. Îl durea când stătea lângă aragaz, așteptând să se prăjească oul, deși n-avea

în mână alte greutăți în afară de spatulă. Nu putea deschide nici măcar o fereastră care-i opunea un dram de rezistență. Așa că ferestrele i le deschideau femeile: îi deschideau ferestrele, îi prăjeau oul, îi făceau patul, îi cumpărau de mâncare și-i cărau acasă pachetele bărbătește, fără pic de efort. O singură femeie s-ar fi putut ocupa de toate cele necesare în cel mult o oră sau două pe zi, dar Zuckerman nu mai avea o singură femeie. Așa ajunsese la patru.

Ca să stea pe un scaun și să citească, purta un guler ortopedic, un romb din burete, îmbrăcat într-un manșon alb striat, pe care și-l fixa la gât ca să i se centreze vertebrele cervicale și să nu întoarcă capul fără susținere. Susținerea și limitarea mișcărilor ar fi trebuit să-i potolească arsura dureroasă care pleca din spatele urechii drepte și ajungea la gât, apoi se ramifica în jos pe sub omoplat ca o menorah răsturnată. Uneori gulerul era de folos, alteori nu, dar simpla lui purtare era la fel de înnebunitoare ca durerea însăși. Nu se putea concentra pe nimic altceva decât pe el însuși purtând gulerul.

Textul pe care-l ținea în mână era din studenție, *The Oxford Book of Seventeenth Century Verse*. Pe spatele coperții, deasupra numelui său și datei trecute cu cerneală albastră, se putea citi o singură notiță în creion, cu scrisul lui din 1949, un comentariu de student în primul an: „Poeții metafizici trec cu ușurință de la banal la sublim". Pentru prima oară în douăzeci și patru de

ani deschidea cartea la poeziile lui George Herbert. O luase ca să citească „Gulerul", sperând să găsească acolo ceva care să-l ajute să și-l poarte pe al lui. Aceasta fiind o funcție larg acceptată a literaturii importante: cea de antidot la suferință, prin descrierea destinului nostru comun. După cum constata Zuckerman, durerea te putea face groaznic de primitiv, dacă nu era contracarată în permanență de doze fixe de gândire filozofică. Poate găsea niște ponturi la Herbert.

Să-ți mai fiu oare trudtor?
Când n-am cules decât un spin
Și-am sângerat și n-am recăpătat
Ce am pierdut din rodu-ntăritor.
Da, vin a fost
Suspinele mi l-au secat; fost-a preaplin,
Dar lacrimile l-au înecat
Să fie ăsta-un an pierdut?
N-am lauri oare de-arătat?
Nici flori, nici vesele cununi? Doar sărăcie,
Zădărnicie?
Dar blestemându-mi ale mele zile
Cu fiece cuvânt,
Am auzit un glas: *copile*
Da, Doamne, aici sunt.

A aruncat volumul cât colo prin cameră, atât cât îi îngăduia brațul dureros. În niciun caz! Refuza să facă din guler sau din suferința pe care gulerul ar fi trebuit s-o aline o metaforă pentru ceva pompos. Poate că poeții metafizici trec cu ușurință de la banal la sublim, dar, pe baza experienței din ultimele

optsprezece luni, Zuckerman avea impresia că, dacă înaintează câtuși de puțin, atunci e în direcția opusă.

Nu ajunsese niciodată mai aproape de sublim decât atunci când scrisese ultima pagină dintr-o carte, ceea ce nu se mai întâmplase de patru ani. Nici nu mai ținea minte când scrisese ultima oară o pagină *lizibilă*. Chiar și când purta gulerul, din cauza spasmului din trapezul superior și durerilor ascuțite resimțite de-o parte și de alta a coloanei vertebrale, îi venea greu până și să bată la mașină o simplă adresă pe un plic. Când un ortoped de la Mount Sinai pusese problemele pe seama celor douăzeci de ani în care trudise la o mașină manuală portabilă, se dusese glonț să-și cumpere o IBM Selectric II; cu toate astea, când încercase să se apuce de treabă la el acasă, clapele noi și nefamiliare ale mașinii IBM îi provocaseră dureri la fel de mari ca ultima dintre micile Olivetti cu care era obișnuit. Era suficient să arunce o privire către mașina Olivetti pusă bine în fundul șifonierului, în geanta ei de voiaj uzată, ca să intre în depresie – așa trebuie să se fi simțit și Bojangles Robinson când își privea pantofii vechi de dans. Ce simplu era, pe când era încă sănătos, s-o împingă deoparte și să-și facă loc pe birou pentru gustarea de prânz, pentru notițe, lecturi sau corespondență. Ce-i mai plăcea să le brutalizeze pe acele partenere de antrenament mute, care nu se plângeau niciodată – ce le mai bumbăcise încă de când avea douăzeci de

ani! Îi fuseseră alături când își plătea pensia alimentară și le răspundea fanilor, îi fuseseră alături, să-și culce capul lângă ele, copleșit de frumusețea sau urâțenia recentei sale creații, îi fuseseră alături la fiecare pagină a fiecărei versiuni a celor patru romane publicate, plus trei îngropate de vii – dacă Olivetti-urile ar vorbi, romancierii ar umbla în pielea goală. În timp ce de la mașina IBM prescrisă de primul ortoped n-am căpătat nimic, în afară de zumzăitul ei arogant, puritan, profesionist, povestind despre ea și virtuțile ei: sunt o Selectric II cu autocorectare. Eu nu greșesc niciodată. Habar n-am cine-i tipul ăsta. Și se pare că nici el n-are.

Nu era mai bine nici când scria de mână. Chiar și în vremurile bune de odinioară, în timp ce mâna stângă înainta pe hârtie, arăta ca un suflet dârz, hotărât să învețe să folosească un membru artificial. Iar rezultatele nu erau ușor de descifrat. La nimic nu era mai neîndemânatic decât la scrisul de mână. Până și la dansat rumba se pricepea mai bine decât la scrisul de mână. Ținea pixul prea strâns. Scrâșnea din dinți și făcea mutre de om chinuit. Întindea cotul într-o parte de parcă s-ar fi pregătit să înoate bras, apoi lăsa mâna în jos, rotind-o din antebraț ca să formeze literele mai degrabă de sus în jos decât invers – tehnica de contorsionism prin care, pe vremea călimării de cerneală, mulți copii stângaci învățaseră să nu mânjească literele în timp ce înaintau pe pagină de la stânga la dreapta. Un osteopat cu reputație excelentă ajunsese

chiar la concluzia că de-acolo i se și trăgeau lui Zuckerman problemele: luptându-se cu impedimentul cernelii lichide, școlarul stângaci și silitor începuse să răsucească microscopic coloana vertebrală a scriitorului de pe axa ei verticală, înșurubând-o strâmb în sacrum. Avea cutia toracică șuie. Clavicula deformată. Partea de jos a omoplatului stâng ieșită în afară ca la puii de găină. Până și humerusul era prea înghesuit în capsula umărului și prost înfipt în articulație. Deși pentru ochiul unui amator putea să pară mai mult sau mai puțin simetric și rezonabil proporționat, pe dinăuntru era la fel de diform ca Richard al III-lea. În opinia osteopatului, se deformase constant de când avea șapte ani. Începând cu temele pentru școală. Începând cu prima lui relatare despre viața din New Jersey. „În 1666, guvernatorul Carteret i-a pus la dispoziție lui Robert Treat un tălmaci și o călăuză care să-l conducă pe râul Hackensack, să se întâlnească cu un trimis al lui Oraton, bătrâna căpetenie a neamului hackensack. Coloniștii albi au gânduri pașnice, ăsta era mesajul lui Robert Treat pentru Oraton." Începuse la zece ani cu Robert Treat din Newark și eleganța eufonică din *tălmaci* și *trimis* și se terminase cu Gilbert Carnovsky din Newark și cu contondența celor două silabe din *pulă* și *pizdă*. Acesta era Hackensack-ul pe care vâslise scriitorul, doar ca să ancoreze în portul durerii.

Când statul cu spatele drept la mașina de scris devenea prea dureros, încerca să se